

Principer för ägarstyrning

Österbottens välfärdsområde

Fullmäktige 16.12.2022 § 123

Träder i kraft 1.1.2023

Innehållsförteckning

Principer för ägarstyrning i Österbottens välfärdsområde	3
1. Utgångspunkter för ägarstyrning	3
2. Ansvar för verkställande av ägarstyrning	4
3. Syftet med ägarstyrning.....	4
4. Principer för ägarstyrning	5
5. Ägarstyrning i en föränderlig verksamhetsmiljö.....	8

Principer för ägarstyrning i Österbottens välfärdsområde

1. Utgångspunkter för ägarstyrning

För att välfärdsområdet ska förmå utveckla sitt ägande i en föränderlig verksamhetsmiljö måste ägarstyrningen handhas aktivt. Enligt 48 § i lagen om välfärdsområde (611/2021) avser man med ägarstyrning åtgärder genom vilka välfärdsområdet som ägare eller medlem medverkar i förvaltningen och verksamheten i ett bolag eller en annan sammanslutning. Dessa åtgärder kan åtminstone gälla avtal om bolagsbildning, bestämmelser i bolagsordningen, avtal om produktion av tjänster och andra avtal, personval och anvisningar till personer som företräder välfärdsområdet i olika sammanslutningar samt utövande av välfärdsområdets bestämmande inflytande annars samt i andra motsvarande omständigheter.

Syftet med ägarstyrningen i välfärdsområdet är att regelbundet se över huruvida de strategiska utvecklingsmål som uppställts för affärsverksamheten uppnåtts och hur ägarvärdet har utvecklats samt ändamålsenligheten i ägostrukturen. Den strategiska ledarskapsmodell som uppgjorts för ägarstyrningen i välfärdsområdet omfattar den välfärdsområdesstrategi och de ägarstyrningsprinciper som godkänts av fullmäktige. Ägarstyrningen främjas också genom samtliga anvisningar som hänför sig till intern kontroll och riskhantering.

Välfärdsområdet strävar efter att påverka att de bolag där välfärdsområdet är ägare ska följa de fastställda principerna för ägarstyrningen samt den goda förvaltnings- och ledningssed om vilket det stadgas i förvaltningslagen (434/2003). Direktiven fungerar som verktyg för ägaren när denna ska styra sitt innehav och säkerställa att välfärdsområdets innehav sköts produktivt och tillförlitligt.

Välfärdsområdets ägarstyrning av bolag och sammanslutningar omfattar dotterbolag, intressebolag samt minoritetsaktieinnehav. Principerna för ägarstyrning ska också följas av välfärdsområdet verksamhetsenheter i lägen då man överväger att exempelvis bolagisera enhetens verksamhet.

2. Ansvar för verkställande av ägarstyrning

Beslut om principerna för ägarstyrning samt principerna för intern kontroll och riskhantering fattas i fullmäktige.

Revisionsnämndens uppgift är att bedöma huruvida de mål som fullmäktige satt upp för välfärdsområdets verksamhet och ekonomi har uppnåtts och huruvida verksamheten är ordnad på ett resultatrikt och ändamålsenligt sätt.

Styrelsen ansvarar för egen del för verkställandet av ägarstyrningen samt för att ägarstrategin och bolagsspecifika ägarstrategier ligger i linje med de principer som fullmäktige fastställt för ägarstyrningen.

Tjänsteinnehavarna deltar i ägarstyrningen i linje med det som fastställs i förvaltningsstadgan eller i linje med separata beslut som fattats av styrelsen.

Ägarstyrning utövas i synnerhet vid bolagsstämmor och delägarstämmor. Den som företräder välfärdsområdet vid bolagsstämmor och delägarstämmor ska vara en förtroendevald, tjänsteinnehavare eller annan funktionär som har tillräcklig kompetens och erfarenhet för att använda välfärdsområdets tal- och rösträtt som aktieägare. Representationen vid bolagsstämmor för dotterbolag samordnas av ägarstyrningssektionen. Den som representerar välfärdsområdet vid bolagsstämman eller den tjänsteinnehavare som ansvarar för ägarstyrningen ska förmedla ägarens bolagsspecifika syn, ägarstrategi och ägarmål till bolagets verkställande direktör och styrelse.

3. Syftet med ägarstyrning

Österbottens välfärdsområde är en aktiv, krävande och konsekvent ägare som säkerställer att dess egna innehav blir effektivt tillgodogjorda.

Ägarstyrning utgör ett ledningsverktyg för välfärdsområdet. Genom ägarstyrning bestämmer man bland annat i vilka uppgifter och funktioner välfärdsområdet ska delta som ägare och placerare. Välfärdsområdets principer för ägarstyrning utgår från välfärdsområdesstrategin. Principerna för ägarstyrning är till för att säkerställa systematiken och långsiktigheten i beslutsfattandet och därigenom att kapitalet blir effektivt använt. Ägarstyrningen inrymmer de verksamhetsprinciper som är till för att leda, styra och övervaka välfärdsområdets innehav. Principerna för ägarstyrning konkretiseras vid övervägandet av enskilda investeringsbeslut och beslut som hänför sig till ägostrukturen.

Ägande är inte välfärdsområdets grundläggande uppgift, utan utgör ett utvecklingsinstrument och ett instrument som kan användas för att ordna serviceproduktion eller för att uppnå

ekonomisk vinst. Ägandet måste skötas aktivt samtidigt som dess ändamålsenlighet och organiseringsätt måste utvärderas regelbundet i samband med förändringar i verksamhetsmiljön.

Ägande är till sin natur strategiskt eftersom det på lång sikt ger ett ekonomiskt och/eller verksamhetsmässigt utbyte. Vid strategiskt ägande måste livscykelprincipen framhållas. Syftet med ägarstyrning är att förbinda de samfund som ägs av välfärdsområdet med välfärdsområdets strategiska ledning. På så sätt kan man säkerställa att de mål som fastställts i fullmäktige blir effektivt verkställda.

Målet med välfärdsområdets ägarstyrning konkretiseras i följande kapitel med hjälp av principerna för ägarstyrning. Utgångspunkten är att målet alltid höras i alla avgöranden som hänför sig till ägande.

4. Principer för ägarstyrning

Syftet med välfärdsområdets ägarstyrning (föregående kapitel) konkretiseras via principerna för ägarstyrning. Principerna för ägarstyrning kan frångås bara av vägande skäl.

Ägande och relationen till marknaden

- Ägandet är inte ett självändamål, utan måste utgå från verksamhetsmässiga och affärsekonomiska grunder.
 - o Ägandet ska utvärderas utgående från nuläget och den framtida verksamhetsmiljön. I och med det så måste man utvärdera huruvida de faktorer som låg till grund för ägandet fortfarande gäller eller om man ska avstå från ägandet.
 - o Den utvärdering som hänför sig till ägandet fastställs i de bolagsspecifika ägarstrategierna.
- Välfärdsområdets helhetsfördel tas i beaktande i beslut som hänför sig till ägande.
 - o Välfärdsområdet och dess innehav ska utvärderas som en helhet, där beslut som hänför sig till ägande av ett enskilt bolag, avstående från ägande eller bolagisering av välfärdsområdets enhet inte får leda till ett negativt slutresultat för välfärdsområdets ekonomi och verksamhet.
- Verksamhet i bolagsform tillgodogörs när det är ändamålsenligt och ekonomiskt att tillhandahålla verksamhet och tjänster via ett separat aktiebolag.
 - o Det är inte ett självändamål att ordna verksamheten via bolag, utan bara en möjlighet att ordna verksamheten.

- Velfärdsområdet utvidgar i regel inte sin verksamhet i bolagsform till verksamhetsområden där marknaden fungerar.
 - o Nya bolag kan grundas även på den öppna marknaden om det anses vara ett ändamålsenligt sätt för velfärdsområdet att utveckla sin verksamhet eller avstå från den i ett senare skede. Velfärdsområdet blir ändå inte kvar som permanent ägare i ett bolag som bedriver verksamhet på marknaden.
 - o De stödtjänster som velfärdsområdet behöver kan med beaktande av de begränsningar som ställs i upphandlingslagstiftningen arrangeras med hjälp av s.k. In house bolag.
- Företagsverksamhet ska idkas som en del av velfärdsområdets totala verksamhet i syfte att trygga jämlika konkurrensförutsättningar, det vill säga konkurrensneutralitet, för offentlig och privat näringsverksamhet.
 - o Vid idkande av företagsverksamhet samt vid prissättning av tjänster och varor ska man iakta de begränsningar som fastställs i lagen om velfärdsområden, konkurrenslagen och i Europeiska unionens konkurrensregler.
- Avtal mellan velfärdsområdet och bolag samt övriga rättshandlingar ingås på marknadsbaserade villkor.
 - o I avtal som ingås mellan velfärdsområdet och bolag ges ingen plats för stöd, utan de ingås på marknadsbaserade villkor, bl.a. genom att prissätta tjänster så att de inte inrymmer några förbjudna stöd. På motsvarande sätt fastställs ersättningar o.d. som ska erläggas velfärdsområdet på marknadsbaserade grunder.

Velfärdsområdet är en aktiv, tydlig och konsekvent ägare

- Velfärdsområdet följer med hur verksamheten i de bolag där det är ägare utvecklas och hur de ställer sig i förhållande till velfärdsområdeskoncernen samt vidtar aktiva ägarpolitiska åtgärder.
 - o Uppföljningen av bolagens verksamhet är en fortlöpande process, och ägarpolitiska avgöranden (t.ex. investeringar, verksamhetsarrangemang, avstående från verksamhet) görs med framförhållning och i rätt tid för att trygga velfärdsområdets fördel, inte på basis av utomstående orsaker.
- Liknande verksamhet utövas inte i flera olika bolag.
 - o Utan någon verksamhetsmässigt eller ekonomiskt motiverad grund gagnar det inte velfärdsområdet att äga flera bolag som utövar liknande verksamhet. Velfärdsområdets verksamhet kan utvecklas genom fusioner, samtidigt som velfärdsområdet kan avstå från ägande.
- Inga ömsesidiga ägoförhållanden skapas mellan egna bolag.

- o För att ägostrukturen ska vara transparent och ägarstyrningen ska vara enhetlig är det inte motiverat att skapa strukturer mellan bolag där flera olika bolag tillsammans äger ett tredje bolag eller delar av det. Det är heller inte ändamålsenligt för välfärdsområdet att direkt äga ett bolag eller indirekt äga ett bolag via ett annat bolag som det äger.
- Välfärdsområdet bär ett finansieringsansvar i förhållande till sitt ägande.
 - o Välfärdsområdet begränsar sitt ekonomiska ansvar till sin ägoandel, och finansierar inte verksamhet i stället för de övriga ägarna.
- Välfärdsområdet medverkar i bildandet eller administreringen av stiftelser bara i specialfall.
 - o Välfärdsområdet bildar i regel inte stiftelser. Välfärdsområdet deltar i administreringen av stiftelser enbart då stiftelsen är av ekonomisk betydelse och har en för välfärdsområdet eller klienter viktig verksamhetsmässig uppgift att sköta.
- Välfärdsområdet är berett att avstå från ägande av bolag.
 - o Bolagets verksamhet hänför sig inte till välfärdsområdets grundläggande uppgift..
 - o Bolaget utövar verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden och det är möjligt att göra en god vinst.

Välfärdsområdet är en krävande och ansvarsfull ägare

- Ekonomiskt och verksamhetsmässigt klara och mätbara mål uppställs för bolag eller bolag som ska grundas.
 - o De ekonomiska och verksamhetsmässiga mål som uppställs av ägaren slår fast vad ägaren förväntar sig av det bolag som den äger.
- Välfärdsområdet placerar nytt kapital i bolag bara för att utveckla eller utvidga affärsverksamheten.
 - o Välfärdsområdet kapitaliserar inte affärsverksamhet som på lång sikt är olönsam, samtidigt som kapitaliseringen alltid förutsätter grundliga utredningar och beräkningar.
- I välfärdsområdets bolag jämförs resultatet och lönsamheten med andra motsvarande bolag som utövar verksamhet inom ifrågavarande verksamhetsområde.
 - o Välfärdsområdet förutsätter att de bolag som det äger fungerar effektivt, samtidigt som de jämförs med företag inom samma verksamhetsområde.
- Välfärdsområdet är en ansvarsfull och etisk ägare.
 - o Via sina bolag förbinder sig välfärdsområdet som ägare till att utöva en affärsverksamhet som är ansvarsfull och stöder en hållbar utveckling.
 - o Personalförmåner, incitament och arvoden ska vara skäliga och sedvanliga.

5. Ägarstyrning i en föränderlig verksamhetsmiljö

Syftet med välfärdsområdets principer för ägarstyrning är att förtydliga de frågor som hänför sig till ägande. Via de principer som fastställts för ägarstyrningen kan man göra konsekventa, bolagsspecifika avgöranden och linjedragningar. Via de principer som fastställts för ägarstyrningen kan man göra konsekventa, bolags-specifika avgöranden och linjedragningar.

Det har blivit allt nödvändigare att förbereda sig på förändringar i verksamhetsmiljön med framförhållning. Välfärdsområdets verksamhetsmiljö påverkas bl.a. av lagstiftningen i den Europeiska unionen och i Finland, nationalekonomin, hållbarhetsgapet i de offentliga finanserna samt förändringarna i servicestrukturen.

Lagstiftningsarbete görs i allt högre utsträckning på EU-nivå. EU-domstolens förhandsavgöranden och övriga avgöranden kan snabbt leda till förändringar i lagstiftningen. Välfärdsområdet betraktas mera som en ekonomisk helhet, där utgångspunkten är att man i den verksamhet som idkas av samfund som ägs av välfärdsområdet ska beakta välfärdsområdets fördel som helhet. Även de bestämmelser som finns i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016) angående anknutna enheter är viktiga när man planerar och verkställer verksamhet i bolag.

Likaså orsakar offentligheten i välfärdsområdets verksamhet och den allt snabbare informationsförmedlingen samt kravet på transparens en tilläggspress på offentligt ägande. Förändringar i verksamhetsmiljön sker allt snabbare, varför även välfärdsområdet måste förbereda sig på de utmaningar som hänför sig till den föränderliga verksamhetsmiljön och ändra sina verksamhetsrutiner i takt med kraven.

Bilaga 1. Österbottens välfärdsområdes signifikantaste innehav – från och med början av år 2023 (ägarandelen är riktgivande, siffrorna är de som erhållits efter de bolagsstämmor som hölls år 2021)

Dottersamfund (innehav över 50 %):

- Fastighetsaktiebolaget Eila 100 %

Intressesammanslutningar (innehav 10–50 %):

- Mico Botnia Ab 18,80 %
- Seinäjoen keskuspesula Ab 43,00 %
- Finlands närlaboratorium Ab 33,33 %
- Teese Botnia Oy Ab 29,00 %

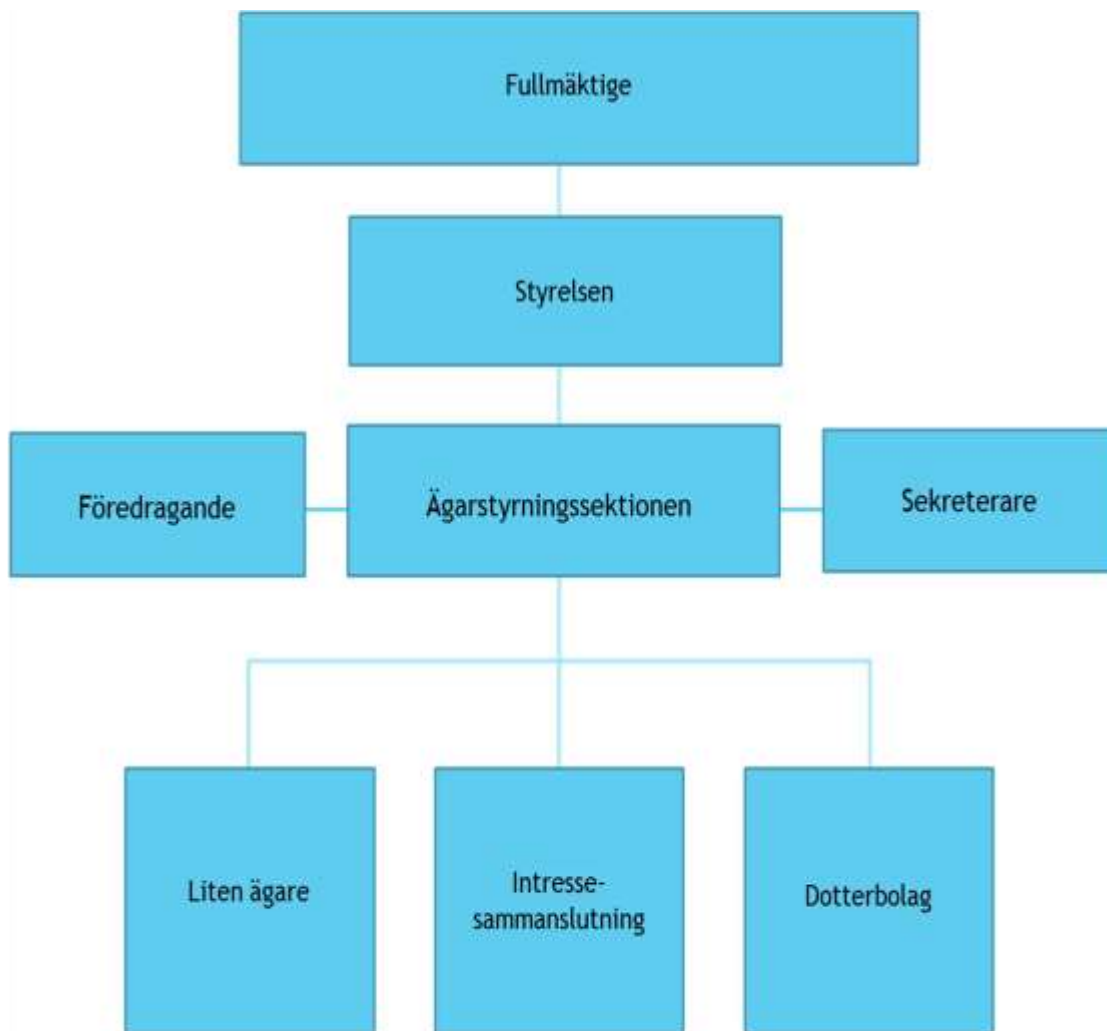
Små aktieinnehav (innehav under 10 %):

- 2M-IT 4,76 %
- Alerte Ab Oy 5,00 %
- Coxa Ab 2,97 %
- Fimlab Laboratoriot Ab 7,55 %
- Bottenhavets hälsa Ab 7,50 %
- TT Botnia Ab 7,86 %
- Una Ab 8,33 %
- Virtualbiblioteket Ab 6,25 %

Övrigt innehav:

- Kuntien Tiera Abp 1 aktie
- Sarastia Oy (tidigare Kunnan Taitoa Oy) 1 aktie
- Viria Ab 12 400 aktier

Bilaga 2 Ägarstyrningsstrukturen i Österbottens välfärdsområde

Bilaga 3 Ägarstyrningsprocessen i Österbottens välfärdsområde

